

SENTÈNCIA DE 19 DE MAIG DE 2005

Pensió compensatòria en les situacions de crisi matrimonial: requisits i quantificació.- Diferències entre la pensió compensatòria i la compensació econòmica per raó de treball

Reunida la Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del M I. Sr. Jean Louis VUILLEMIN, i els magistrats M.I. Sr. Antoni BRUGUERA MANTÉ i M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- La representació processal del Sr. Jordi T.A. va formular demanda, en data 25-06-2002, de dissolució del vincle matrimonial per divorci envers la Sra. Angelina F.S.

En data 24-9-2002 la representació processal de la Sra. Angelina F.S. va presentar escrit de contesta i, a la vegada, va formular demanda reconvençional.

II.- La representació processal de la Sra. Angelina F.S. va presentar demanda, de data 19-6-2002, contra el Sr. Jordi T.A., amb les mateixes pretensions que les contingudes en la demanda reconvençional. Aquesta demanda fou contestada per la representació processal del Sr. Jordi T.A. en data 25-9-2002 oposant-se a la mateixa.

III.- Per Aute de data 18-12-2002 es va acordar l'acumulació dels dos processos civils sobre dissolució per divorci.

IV.- L'Honorable Batlle, constituït en Tribunal unipersonal, va dictar sentència, de data 9-11-2004, en virtut de la qual decidia: "DECIDEIX **Primer**.- Que estimant la demanda interposada per la representació processal del Sr. Jordi T.A., en el marc del present judici número B-658-2/02 i estimant parcialment la demanda reconvençional formulada per la representació processal de la Sra. Angelina F.S. en el marc del mateix judici, i la demanda presentada per aquesta darrera en el marc del judici número B-0664-3/02 acumulat al present, ha de declarar i declara la dissolució civil, per divorci, del matrimoni canònic

contret pels esmentats, en data 1 de setembre de 1973 a Sant Julià de Lòria.

Segon.- Declarar la dissolució del règim econòmic matrimonial en qüestió.

Tercer.- Aprovar el conveni regulador de la separació signat per les parts el dia 14 de desembre de 1995 i protocol.litzat notarialment el dia 20 de setembre de 2001.

Quart.- Desestimar les altres pretensions efectuades per la representació processal de la Sra. Angelina F.S. en el marc del present judici número B-0658-2/02 i en el marc del judici número B-664-3/02, acumulat al primer.

Cinquè.- Oficiar al Registre Civil a fi que procedeixi a la inscripció del divorci.

Sisè.- No fer especial imposició de costes".

V.- La representació processal de la Sra. Angelina F.S. ha interposat recurs contra la sentència d'instància i, en data 8-2-2005, va presentar llur escrit de conclusions, en virtut del qual i pels arguments continguts en el mateix sol·licitava la revocació parcial de la sentència dictada.

Per el contrari, la representació processal de la part apel·lada va presentar llur escrit de conclusions en data 2-3-2005 i, d'acord amb el mateix i pels raonaments exposats, va sol·licitar que es procedís a confirmar la sentència d'instància i s'imposessin les costes processals a la part recurrent si el Tribunal ho considera oportú.

Ha actuat com a magistrat ponent el M.I. Sr. Joan Manel ABRIL CAMPOY.

FONAMENTS DE DRET

I.- La representació processal de la Sra. Angelina F.S. interposa recurs i combat la sentència d'instància amb fonament en els següents greuges o motius d'apel·lació. Al seu parer, els considerants IV i VI de la sentència, segons els quals els beneficis econòmics atribuïts s'han d'entendre com una pensió compensatòria i que, per consegüent, no existeix desequilibri econòmic, no es poden compartir. Així, afirma que els beneficis econòmics no es van atorgar en concepte de pensió compensatòria, sinó que el conveni de 14-12-1995 va ésser un acord per posar fi a la convivència i en el qual es pactaven uns termes econòmics inicials, a compte de la posterior liquidació del règim econòmic matrimonial. En

segon terme, al·lega que, en consonància amb allò ja afirmat, no s'ha establert cap pensió compensatòria i l'esposa és creditora a la mateixa. En aquest sentit, sustenta que és patent el desequilibri econòmic i patrimonial que ha suposat la ruptura de la vida conjugal (així el Sr. Jordi T.A. és titular de vehicles de gamma alta, disposa d'importants saldos bancaris, té una rellevant cartera de valors, a la vegada que s'ha provat que esdevé titular de nombrosos béns immobles) i que els seus negocis li generen considerables beneficis anuals. Afegeix que la sentència reconeix que la separació li ha provocat un empitjorament en la seva situació anterior i que l'edat i els greus problemes de salut patits per l'esposa abonen també la concessió de la pensió compensatòria. Per això conclou que s'escau la revocació parcial de la sentència d'instància i l'atribució a l'esposa d'una pensió compensatòria de 3005 Euros mensuals, ja s'entengui que els beneficis inicials no constitueixen una pensió compensatòria i també pel cas que aquesta Sala mantingui el criteri d'instància, atès que, aleshores, els 3005 euros esdevindrien un complement necessari per a restaurar l'equilibri econòmic.

II.- Si per aquesta Sala es procedeix a l'anàlisi del conveni de data 14-12-1995 es pot concloure que l'espòs atribueix a la Sra. Angelina F.S. un dret d'ús i habitació vitalici sobre l'àtic de l'edifici T. i que mentre l'esposa no es pugui instal·lar en l'esmentat habitatge l'espòs li abonaria la suma mensual de tres-centes mil pessetes. D'aquesta forma es garantia la necessitat d'habitatge de l'esposa, de manera que gaudia d'un habitatge amb uns paràmetres de qualitat similars als de l'habitatge familiar. Així mateix, en el pacte tercer s'estableix a favor de l'esposa un usdefruit del 50 de l'edifici T., administrat per l'esposa i en el pacte cinquè es garanteix la feina a l'esposa a la joieria A. fins els 65 anys i, pel cas que la societat propietària del negoci prescindís dels serveis de la Sra. Angelina F.S. o per causa de força major, l'espòs es compromet a lliurar-li el seu sou i comissions del darrer anys multiplicat per deu. Per últim es conclou (pacte sisè) que "Els consorts desitgen deixar constància de que aquests són acords que prenen en reconeixement de l'esforç i l'aportació de l'esposa a la família i als negocis del Sr. Jordi T.A.".

I respecte de l'atribució del 50% de l'usdefruit de l'edifici T. aquest pacte s'ha d'entendre no com una pensió compensatòria sinó com una compensació econòmica establerta per les parts per tal de retribuir el treball

que per la llar i pels negocis del marit ha portat a terme l'esposa al llarg dels anys de matrimoni. Des d'aquesta òptica esdevé oportú convenir amb el recurrent que la natura d'aquest pacte, en el qual es fixa una compensació econòmica, no pot ésser titllada de pensió compensatòria atès que els fonaments d'ambdues mesures són radicalment diversos. En efecte, mentre que la pensió compensatòria s'ha d'establir en atenció a les circumstàncies que resulten arrel de la crisi matrimonial, tota vegada que amb ella es tracta de pal·liar, de cares al futur, el desequilibri econòmic que respecte d'un dels consorts li ha suposat l'esmentada crisi matrimonial i possibilitar amb la pensió (cfr. art. 57 Llei qualificada del matrimoni) que es pugui portar un nivell de vida similar després de la crisi; per el contrari, la compensació econòmica constitueix un benefici que no analitza les conseqüències de la crisi envers el futur, sinó que, precisament, retribueix el treball passat d'un dels consorts destinat a la família o a l'activitat de l'altre consort. I en aquesta dinàmica d'idees és clar que el pacte d'atribució de l'usdefruit del 50%, connectat amb la declaració expressa dels consorts de voler atribuir aquests beneficis per l'esforç de l'esposa envers la família i els negocis del marit.

III.- Nogensmenys el que s'acaba d'exposar, correspon ara examinar si s'ha de revocar la sentència d'instància i atribuir una pensió compensatòria o, malgrat entendre que l'atribució de l'usdefruit del 50% de l'edifici T. no és una pensió compensatòria, a diferència del que estableix la resolució d'instància, s'ha de confirmar la inviabilitat de la mateixa en atenció a altres arguments.

En aquest ordre d'idees, l'article 57 de la Llei Qualificada del matrimoni determina com a pressupòsit del naixement de la pensió compensatòria que existeixi un desequilibri econòmic d'un consort en relació a l'altre i que s'origini un empitjorament respecte la situació anterior a la crisi matrimonial. I un cop, constatat aquests requisits, correspon a l'autoritat judicial procedir a la fixació del quantum de la pensió compensatòria segons les circumstàncies que es detallen a l'esmentat article 57 (acord dels consorts, edat i estat de salut, qualificació professional i probabilitat d'accés a un lloc de treball, recursos econòmics i necessitats del cònjuge, pèrdua eventual d'un dret de pensió, duració del matrimoni i convivència conjugal, dedicació passada i futura a la família i col·laboració a les activitats

mercantils, industrials o professionals de l'altre cònjuge).

Abans d'analitzar la prova que es troba a les actuacions, cal establir que el desequilibri patrimonial entre els consorts no origina per si sol el naixement de la pensió compensatòria sinó que cal l'empitjorament de la situació econòmica d'un consort arran de la crisi i en comparació amb la situació de la qual gaudia abans que es produís aquesta crisi familiar. Aleshores, el fet que l'espòs sigui titular d'un rellevant patrimoni, integrat per cartera de valors, accions, béns immobles i dipòsits bancaris, sens perjudici de la liquidació del règim econòmic de separació de béns en el procediment declaratiu ordinari, no justifica per si sol l'atribució de la pensió compensatòria, sinó que cal repetir-ho, esdevé necessari acreditar el desequilibri patit per l'esposa entre el nivell de vida abans de la crisi matrimonial i el nivell de vida que pot portar amb els recursos que té després de la producció de la crisi. I el mateix s'ha de dir quan es fa esment a l'edat o l'estat de salut, tota vegada que aquests són paràmetres a tenir en compte per la determinació del quantum, però que requereixen com a prius el desequilibri econòmic generat per la crisi matrimonial. És per aquests arguments que s'ha de tenir també present que per determinar si existeix o no desequilibri s'ha d'atendre no solament als ingressos que pot obtenir l'esposa del seu treball i del fet que la pèrdua del mateix es troba garantida en el conveni signat l'any 1995, sinó també de l'usdefruit del 50% de l'edifici T.

I així s'extreu que l'esposa pot satisfer la seva necessitat d'habitatge amb l'atribució d'un dret d'ús i habitació vitalici sobre un pis àtic d'uns 400 m² de superfície que, segons la prova pericial, es troba ubicat en una bona zona i que gaudeix d'un nivell d'acabats alts. Aleshores, no és possible apreciar quant a la satisfacció de la necessitat d'habitatge d'un desequilibri en relació a la situació anterior a la crisi familiar. Respecte als ingressos que obtenia l'esposa abans de la crisi matrimonial, aquesta obtenia un sou derivat del seu càrrec d'encarregada de la Joieria A., que manté després de la crisi. I, arrel del conveni de 14-12-1995, se li ha atribuït, com a compensació al treball per a la família i els negocis del marit, un usdefruit del 50% de l'edifici T., el que li suposa uns ingressos mensuals de 4.808,10 Euros. En atenció a tots aquests fets, i atès que manca una prova de quin era l'efectiu nivell de vida que el matrimoni portava abans de la crisi matrimonial, els ingressos de que

disposa l'esposa, el seu sou i els 4.808,10 Euros, més la utilització vitalícia d'un àtic de 400 m2 ben situat i amb un nivell d'acabats alts, li permeten gaudir d'un alt nivell de vida, després de la crisi matrimonial, tota vegada que no s'han justificat l'existència de despeses que minvin de manera important els recursos que s'obtenen, per la qual cosa s'escau no accedir a la concessió d'una pensió compensatòria i mantenir la decisió adoptada per la resolució d'instància.

IV.- L'especial natura dels interessos en conflicte i el fet que en moltes ocasions els litigis relatius a les crisis matrimonials esdevenen la única forma de fixar les mesures definitives de regulació de la crisi matrimonial, a manca d'acord de les parts, justifica la no imposició de les costes processals.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas,

La Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR el recurs interposat per la representació processal de la Sra. Angelina F.S. contra la sentència, de data 9-11-2004, dictada per l'Honorable Batlle, constituït en Tribunal unipersonal, i confirmar la seva part decisòria. No s'escau efectuar imposició de les costes processals d'aquesta alçada.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a l'Hble. President de la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-